

ХАЛЬМГ ҮНИ

Советск Союзин Куммунистическ партин Хальмг танггчиин комитетин боли куч-көлсчирин депутатрин танггчиин Советин газет

№ 2 (2835)

1957 дж. апрелин 16

Үннь 20 деншг

КПСС-н ЦК-н Негдгч сегл атр Социалистиче ск Куч-көлснй Герой Н. С. Хрущевиг Ленинй орденйр болн „Серп и молот“гидг хойрлгч алтн медаляр ачлхин туск

СССР-н Деед Советин Президиумин УКАЗ

Эмнг боли эмнгшрен газриг гарт оруудж эдлггнй туск тйриг босхдж, кўцэхд ончта ик ачта кўдлмш кесн тйладнь КПСС-н Центральн Комитетин Негдгч сеглйтр ур Никита Сергеевич Хрущевиг Ленинй орденйр болн „Серп и Молот“ гидг хойрлгч алтн медаляр ачлхмн.

СССР-н Деед Советин Президиумин ахлач К. ВОРОШИЛОВ, СССР-н Деед Советин Президиумин сеглйтр М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957-ч джилин апрелин 8.

Ахир-дүүнр болгч олон келн-амтсин ницнэгүү бүлд

Советск орн-путгин олон келн-амтс, Октябрьск социалистическ революцин 40-ч дбниг ик производственн болн политическ йовна. Класе уга коммунистическ джиргъл тосхлггнй цуг олон зүсн халхар, тууджргч ик дилврмүд бйрдж, орн-нутгмдн эн алдр йдрмүдт байрини уктлгь белддйанй. Мана Тйрскнй олон-амтн, алдр дилврмүддн, Ленинй туг дор, коммунистическ партин дамшлтта гардврт бйрсн мбн.

Алдр Октябрьск революцин тйля ноолддж, гражданск дйана цагла дилвр бйрдж, газардин ордудин интервенциг дардж авч, тйвкнүн цагла эдл-ахуггян, культуран хурдар босхдж, тйрски орн-нутган харегч дйанй джилмүдтй залу-зйрмг кевйр ноолддж, парт делкйан цуг амтсд йврдмдж болдж, ода чигн ик туурген нертй кевйр кўдлдж, тууджин ик ут хаалгь давдж, мана Тйрскнй олон-амтн, коммунизмин дилврт ирв.

Эн тууджд оргч ноолданд, цуг олон келн-амтсин, ахир-дүүнр болдж эвдрлт уга ницнэгүүн улм чангьрдж батрв, Коммунистическ партинын болн гарлцн Советск правительствиннй эргид эдн йзгдд уга кевйр хамцв.

Туурген нертй мана коммунистическ партй, келн-амтнй ленинск политикиг гүн ухаатгьар, ик ицлтй кевйр кўцйджйхин учрар, мана орн-нутгин олон келн-амтсин нерднй туурв, теднй эдл-ахунь болн культурнй тууджд соньсгдд угагьар делгрдж йбдлв. Урднй, хаана, хуучн цагла, ик даджрлггнд, мухлалггнд йовцхасн, келн-амтс, цуг олон зүсн халхарн, ик уралан йовдж одв.

Цуг эн тоотиг авад хйлах-лй, ноолданд алдршсн мана Куммунистическ партин, келн-

амтсин ленинск политик, делгрдж дилснй учр болджана.

Хальмг, карачаевск, балкарск, чеченск болн ингушск келн-амтсин автономиг хйрү босхдж йглггнй, келн-амтсин ленинск политикн амлдж келдж большго нилч болн түүнй алдр ик дилвр гидж нерйдж зйвтйвдн. Эн келн-амтс, ахир-дүүнр болгч СССР-н олон келн-амтсин ницнэгүү бүлд, байрта, омгшрсн седкл-ухатагьар орцхав.

Коммунизмин алдр кўцйлар омгшрсн, эн келн-амтс, Ленинй кергүдин дилврнн алдр нернн тйля кўдлггнйс чилдйан, седклйан хармнх санан уга. Эврйаннй экономикйан болн культуран эдн ик омгта кевйр, шунлттагьар, гүдждрж йбдлүлдж йовцхана.

Хальмг келн-амтс, танггччн цуг куч-көлсчир, СССР-н цуг олон келн-амтслй нег зерглйанд, теднй ахир-дүүнр болдж, теднй ницнэгүү бүлд, эврйаннй эдл-ахуггян, селйанй халхин тйрмүдиг, промышленностйан, транспортан болн культуран царанднй улм йргдйүлдж, делгрүлдж йовна.

Эн тйрмүдйан кўцйлггнднй мана хальмг танггчид, Коммунистическ партй болн Советск правительств, тасрхан уга оньган йгч, ик гидгйр дбнй-нбкд йзүлджйанй. Партин болн Правительствин йзүлджйах тинм ачд хйрү йгч, хальмг келн-амтс болн танггччн цуг куч-көлсчир, чилдйан йрвлл уга кўдлджйахйанй.

Хальмгин куч-көлсчирт кўцйах, хагьлх тйрмүд ийр олон. Болв, кўдлмш ик гидж бидн йаджйахшйвдн.

Коммунистическ партинын дамшгта гардврт, кўдлмш йамаран болвчн кегйад бнййан медүлчкн, танггччн куч-көлсчир, эн саамд чигн, ймн бйах тйрмүдйан дйаач кевйр кўцйадж, нерйан дуудулхнй лавта.

Баттагьар ицдйанйвдн

Редакцид кўдлгч улсиг, хальмг бичйчириг, хальмг куч-көлсчириг цугтнй, Хальмг үнн — газет гарчых йдрлй, СССР-н олон-келн амтсин литературмудин туск комиссйон седклйрн йбрйдж, танггччн творческ цуг джиргьлиг

газет йоста гол бурдйаггачнй болдж, хальмгин литератормудиг бийиннй эргид хамцулдж, хальмгин — советск литератур царанднй улм йсхд дбнйган кўргх гидж ицдй бйанйвдн.

Скосырев, Евменов, Тевекедян, Сеньков, Липкин.

Ленинск сургьмджин тугиг йодан бйрхмн

Цуцрлтан уга куч-көлснй, байрин алдр дилврнн ик дүүнрнй билгин хаалгтан эклджйах „Хальмг үнн“ газетд халуи мендйан йлгйаджйанйв.

Ленинй сургьмджин тугиг йбдйан бйрдж, ахир-дүүнр болн олон-келн амтсиннй маньгьс

йрк-бул дотран ймйрйан йовгч хальмг келн-амтнй бйадлг болн теднй кўдлмшин баатр чиринг делгү икйр йзүлдж йовтн гидж газетд кўдлджйах улсиг йбрйдж бйанйв.

Бичйч ВИТАЛИЙ ЗАКРУТКИН. Ростов-на-Дону балгьсн.

Коммунистическ сургьмджин тйля

Алтайск трактор кегйчиринн нернй дерйе „Хальмг үнн“ гидг газетиг тйргч йдртнй йбрйдж халуи менд келдйанйвдн.

Куч-көлсчирт коммунистическ сургьмдж йгч, Хальмг автономн танггччн эрдм-сургьуль болн эдл-аху йргдйүлх кергт кйтлвр-заавр болгч кўдлмшнй кўцйангьүү болтха.

Алтайск тракторн заводин директор КАРГОПОЛОВ. Заводин партин комитетин сеглйтр КУДРЯВЦЕВ. Заводин профсоюзн комитетин ахлач ВОЛОБУЕВ. Заводин комсомольск комитетин сеглйтр ЕГОРОВ.

Келн-амтнй ницнэгүү бйаггьиг батлхмн

„Хальмг үнн“ гидг газетин негдгч номер гарчых байрта йдрт редакцид кўдлгч улст халуи зүркин мендйан келдж бйанйвдн.

Ахир-дүүнр болн Хальмг танггччн журналистирин, коммунизм тосхлггнйа дембрлтй ик

тйр, келн-амтнй культур йргдйүлхнн, олон-келн амтнй хоорндк ницнэгүү бйаггьиг батлхнн тйля ноолддж йовх кўдлмшнй байрта кўцйангьүү болтха.

Карачаево-Черкесск областин „Ленинское знамя“—газетин редакцид кўдлгч улс.

Дилвр йүлдтн

РСФСР-н медид Хальмг автономн танггчч бурдйахнн тускар гаргьсн СССР-н Деед Советин Указиг советск олон амтс ик байртагьар тосдж, йрүн зүркинйан йбрйджйахйанй.

Мана социалистическ орн-нутгт келн-амтсин туск йосиг ймаран кевйр бйрдж бйаххнн тускар Владимир Ильич Ленинй заасн сургьмджинг алдлго дигтнй кўцйадж йовхан Советск Правительств эн гаргьсн айта гидг шийдврйрн медүлджйанй. Советск демократийн кўцйамджйагьар делгрүлдж, олон-амтнн седвйриг йбдлүлхд кергтйа тоотинй Советск Союзин Коммунистическ Партин Центральн Комитет цугтнй теткдйанй.

Хальмг келн-амтнн эврйаннй автономинй гаргьдйа йгнй гисн — Советск хальмгин эдл-ахуггыннй болн сургьуль-медрлиннй хурдар делгрүлдж йсхд икйр нилчйан хальдах тйр мбн.

Уралас, Алтайас, Сибирйас нанд бичгүд ирцхйанй. „Балкарск, чеченск, ингушск, халь-

★
О. И. ГОРДОВИКОВ
отставкд бйах генерал-полковник.

★

мг болн карачаев улсин келн-амтнн автономиг хйрү тогтахнн тускар“ СССР-н Деед Советин Президиумин Указ гарснд ик гидгйр байрлдж-бахтсан тер бичгүдтйан бичцхйанй. Келн-амтнн тускар тйрйр чик гидг йос бйрджйах тйладнй Коммунистическ партй болн Советск Правительствд ик гидг хаилт йргдж, эврйаннй йрүн цагган седклйрн теднд итклтйагьйан болн дуртагган батар медүлджйахйанй. КПСС-н туудж-лгч XX-ч съездин шийдврмүдиг ймаран ик дилврмүдтйагьар кўцйаджйахйан тедн бичгтйан бичцхйанй.

Советск йосна джилмүдт эврйаннй йслтйрн хальмг келн-амтн ик гидгйр йбдлдж одла. Хальмгуд дунд ода агрономс, ик дамшлтта малчнр, эмчнр, литератормуд, учени улс, генералмуд, нань чигн медрлтй улс бйацхйанй. Советин йосна джилмүдин ймн хальмгт юн бйаасмбн? Эн агьу йргн теетг нег чигн хальмг эмч уга бйаасмн. Эмчин кех кергүдиг, медрл чигн сургьуль, чигн уга гелнйгүд эздлг бйаасмн. Эврйа литератур уга, специалистир чигн уга, олон-амтн сургьуль-ердм уга, харнйгүд бйаасмн. Мал йсклггнй кергнйг кезан-кезаньк йвкнрин кедж йовсар кўцйадж бйаасмн. Культурн кевйр, гүн сургьулас иштйагьар түүг кехнн тускар нам келдй уга бйаасмн.

Тер тоот ода ик гидгйр хуврв. Цугьар йсйад, йргдйад, уралан йовдж одв. Эн кўцсндйан чигн тулдж зогсшго. КПСС-н туудж-лгч XX-ч съездин зааврмуд, советск олон-амтнй ймн йргн хаалгьиннй седкж йгд, эврйаннй

МАНА ДЕПУТАТНР

Хальмг танггччн Советин депутат, Хальмг танггччн комсомольск организациян оргбйорон негдгч сеглйтр Басаиг Педерович НАДБИТОВ.

чидмг-чадмган гаргьлж кўдлх йргн хаалгьиннй оруль.

Мал-герйан йргдйүлдж, селйанй эдл-ахуггян делгрүлдж, колхозмудан болн танггччн наатк чигн эдл-ахуггян батлхд хальмг келн-амтн эврйаннй йваргь, кучйан цугтнй йгч зйвйа.

Эн тоотиг цугтнй кунйахд танггччн „Хальмг үнн“ гидг газет ик дбнйган кўргх зйвтй. Куч-көлсчирин бйадл-джиргьлиг болн кедж-кўцйаджйах кўдлмшннй эн газет эврйаннй халхстан йргйр, делгүгьар барлджых зйвтй. Сйанйр кйалдг улсин дамшлтнй олонд цйаггьдйа медүлад, социалистическ йбрл-дйанй тйрмүдиг тархагьад, онц организацид дуту-дунде бйах-лй тзүгннй илткдйа заагьад, хуурмг, йркич, ховч, кўдлмштйан седклйан тйвдго улсиг чикднй, гооднй, йврлт угагьар бичдй бйах кергтйа. Эрдм-медрлин, куч-көлснй, бйадл-джиргьлин тйрмүдиг сйанйр медж дасдж авхднй, танггччн „Хальмг үнн“ — газет куч-көлсчирт ик дбнйган кўргхмн. Колхозникудин болн кўдлмшчирин куч-көлснй героизмиг меддж, учени улсин кўцсн медрлиг дасдж, олон-амтнн эдл-ахун сулд болгьар социалистическ тосхлг ймаран дилврлтйа йовхиг эн газет бичдй куч-көлсчирт нилчйан хйлдйах.

Мана агьу ик социалистическ тйрскнй куч-көлсч олон амтнй хувин тйля, хальмгин кишгин тйля ик кўцлттйа кўдлмш кетхйа гидж „Хальмг үнн“ — газетиг йбрйах зйв нанд учрахитн эрдйанйв!

Газетд кўдлгч улс, кўдлмштйан гүдждрмгүү, кўцлттйа болцхатха. Газетд кўдлгч улс, эврйаннй газетйан соньн-сенр, хурн-хурдн, гүн ухата мана хальмгин бйадл-джиргьлиг цуг халхарн сйанйр меддж бичгч газет кехнн тйля зүткйах зйвтй. Дилвр йүлдтн, нбкдир!

Бичйчирин менд

Хальмг келйр йдр болгьн гардг газет барлгдлгьнла хальмг улсиг СССР-ин бичйчирин правленй секретариат халунар йбрйаджйанй. Хальмг барин сйан авйасиг царанднй кўцйадж, йргдйүлтхйа гидж „Хальмг үнн“—газетин кўдлйчиринг үнн седклйрн йбрйаджйанйвдн. Хальмгин бичйчнр, газетин кўдлмшт шунмгьа кевйр орцлгьарн „Хальмг үнн“—газетиг танггччн политическ болн культурн бйаггьнй дйаач бурдйаггйа болхднй нбкд болцыха гидж ицдйанйвдн.

СССР-ин бичйчирин Союзин правленй секретариат.

ПАРТИН БОЛН ПРАВИТЕЛЬСТВИН КИЛМДЖД ШУНМГЪА КӨДЛМШÄРН ХÄРҮ ÖГИЙ

Хальмг таньгъчд дөнъ-нөкд болхин тускар

Күү-көдлсчирин депутатирин Хальмг таньгъчин Советин күүцгч комитетин ахлач УТНАСУНОВ ДОРДЖЛА кесн күүндвр

Мана Коммунистическ парти XX-ч съездин шийдвр болн кели-йтсени цугтань шийдигъгъ, адл тегш зөвтә бәйлгъхми гих Лениий заавр гармдж кедж, Советск Союзин Коммунистическ парти Централыи Комитет, Советск правительство мана Хальмг таньгъчимди хәрү бүрдәдж боегъхми туск шийдвр гаргъв.

Мана парти эн ик, тууджл орм шийдвр хальмг улс цугъар ик байрта-бахтагъар медал, соньедж, әвртә гидгәр хантан өргәдж бәйцхәнә.

Бәәри газрин Советмүдт кесн суньгъвр, Коммунистическ парти, Советск правительство политик лавта чик бәйсинь бас чиги дәки нег давтдж медал.

Хальмг таньгъчд бәйгъад тер суньгъвр орси улс, эврәнни депутатиртан ик гидгәр итквр үүдәдж, хальмгин эдл-ахуг, сүргъул-эрдми алык чиги халхарин өсөд-өргөдүлхми гидж Централыи Комитетин гаргъси шийдврмүдиг хаджилгъл уга, лавта ашгън күргәдж күүцәдж чадх улс гидж иткә бәйцхәнә.

Ода мана таньгъч хәрү тог-

тадк боегъддях саамд мана өмн кедж күүцх көдлми ир ик бәәнә. Күүцх эн, агъу ик көдлми дөнъ-нөкд болхин тускар мана РСФСР-н Министрмүдин Совет тусинь тогъар бәйләдж гаргъси бәәнә. Амтс бәйх гермүд бәрдж белдх 1957-ч джид манд 47,3 миллион арсли мөнъг өгсн бәәнә. Эврәнни гарси-төрсн газрун ирх хальмгудтан гидж эн джилни бийдн ядхдан пәәми мингъги өрк-бүл бәйх гермүд белдх зөвтәдн.

РСФСР-н Министрмүдин Совет эврәнни тогъартан бас школмуд, больниц, бички күүкд бәйх болн сүргъул-эрдми туск учреждение олдулдж делгүрләннә тускар ик ончта көдлми кехиг темдгәдк заав. Эдниг тосгъхин тәлән эн джилни бийдн манд 9 миллион арсли гаргъдж өгчәнә. 1957-58-ч сүргъулин джилд сүргъулин багширин медринг өдлүлгч институт гаргъх зөвтәдн. Түүнәс талдан хальмг келин, литература болн хальмгин тууджиг дасдж, меддж, иилгәдк тогтах научн институт бүрдәдхми.

Хальмг школмудин 1-ч класс ави 4-ч класс күртл сүргъдк багшир белдхин тәлән Черкеск педучилишд хойр хальмг илг гаргъдк бәәнә. Аньг болгъинь гучад кун сурх мөн. 5-10-ч классин багшир белдхин тәлән Ставропольск пединститутд хальмг факульт гаргъдхми. Шишлнъг хальмг келәр сүргъулин зааврин дестрмүд бас барлгәдк гархми.

Хальмг таньгъчд бәйх улени эрүл-мендиг хардж хәләлгънд, түүг цаарандн улм ясулхд ик оньг өггәдхәнә. Эн 1957-ч джилни бийдн Элет балгъснд урдк поликлиникин эвдрсн гер хәрү яедж бәрдхми, хәнәди гемлә ноолдк эмнлгә кех диспансер әклдк бәрдхми.

Таньгъчин совхозмудар гучад орта хойр больниц, джирәд күүкд хәләх хойр яед, 250-д күүкд хәләх бичкүдин

зургъан сад бәрдх зөвтә. Эн тоотиг тосгъхдиг миллион арсли мөнъг гаргъдк өгсн бәәнә. Түүнәс талдан, эн джил сүргъулин төгскәд гарчах улсас мана таньгъчд көдлхә гидж 20 эмч ирхми. Иргч джиләс ави Элет балгъснд санитарн авиационн станц бүрдхми.

Оли-әмтнә билг-эрдм делгүрүлгънд бас ик оньг өггәдхәнә. 1957-ч джилни хойрдгч өрәдд хальмг кели-әмтнә ансамбль хәрү тогтагдх мөн. Түүнд 35 кун көдлхми. Хальмг таньгъчин театрдкдх улс гидж белдхин тәлән 1957-58-ч сүргъулин джилд Ленинградск Островскин пертә театралыи институтд хальмгудас 20 күүләдк сүргъхми.

Эн джилни бийдн Целинн, Юстинск, Яшкульск, Приютненск, Приозери районин центрмүдт бәйсн сельск клубсн райиона культурин Гермүд болдж хуврәдхми, сельск библиотеке болдж района библиотеке болдж хуврәдхми. Элет балгъснд культурин Гер гидж 600 кун бактдгер эн джил әклдк бәрдхми. Түүнәс талдан 1957-ч джилд манд бас өгчәннә: таньгъч эр-

гәд йовдк кино гаргъдк үзүлх 8 автомашин, „КПТ-1“-гидг хойр киноаппарат, бас талдан маркта 26 комплект киноаппарат, „КЭС-5“ — гидг 12 электростанц. Эн тоотс цугъар әмтнә эрдм-сүргъулинг өдлүлхд, бәйх бәйдлин ясулхд ик густа болх зөвтә мөн.

Хальмг таньгъчин эдл-ахуг улм өргәдүлгънд, көлг-күч ясулх төрт РСФСР-н Министрмүдин Совет ик гидг чинр-

Багъчудас үлддхәш

4-ч совхозур нүүдк ирсн 90-гар хальмг өрк-бүлин көдлмиш залус, күүкд, берәд цугтан тус-тустан ирлннъгъ көдлмиш ордхадж.

Хөбнә тәл авлгънд белдврин көдлмишн гүргүлән хойр эмгн ирәд:

— Ичкевт, эврә газртан ирчкәд, хара бәйгъад бәйхми биш, манд көдлмиш өгтн? — гидж сурна.

— Ир сән йовд энти. Наснъ „багъси“ эмгүдт көдлмиш өглю бәйдүви, — гидж шоглдж совхозин завхоз хәрү өгв.

тә оньг өгчәнә. Эн джилни бийдн мана таньгъчд гидж 463 трактор „Беларусь“, 100 трактор „ДТ-54“ өгчәнә. Өвс хадг гурвад шалгъта 600 машин, 250 трактори мааджур, өвс цугъулдк ковнәдг 100 машин ирхми. Түүнәс талдан, ача зөбдг 700 машин, 15 легкой боли 23 шишлнъ кергд әдлг машин өгчәнә. Нань чиги оли-зүсн машин ирхми.

Эдлх хот-хоолар оли әмтиг тетгхин тәлән бас ик көдлмиш кех кергтә. Энүнә тәлән 9,6 миллион арсли мөнъг гаргъдк өгчәнә. Эн джил мана таньгъчин совхозмудар 4 столовая, 5 пекарнь, 6 бань, хот-хол боли эд-тавр хулдг кесг магазин кедхми.

Эн деер келдсн тоотиг цугтн негдүләд авад ирхлән — мана Хальмг таньгъчт ганцхн эн джилни эргид агъу ик тосхлг болх зөвтәгъинь кен чиги кун меджәнә. Тегәд чиги, онц совхозмуд, колхозмуд, район болгънар ик тосхлг кехәс талдан, Элет балгъснд боли Комсомольск гидг поселкд бәйсн стройучастке ода стройуправленье болдж хуврәдсн бәәнә. Эн

хойр управлена ээм деер ик гидг кунд боли ачта даалгъврмуд ирдк тусджана. Эн тоот хамгиг кергт бүрдәдк күүцәннә гихд бас цаг чиги кергтә, мана хальмг улени чидл-погцан әрвл уга көдлх кун чиги кергтә.

Эн бүрдсн эврә энъкр Хальмг таньгъчан өмн-өмнәксн улм күчтә, чинртә, ке, байн болгъдк авхин кергт кен чиги кун погцан әрвл уга көдлх гидж иткә болхн лавта.

— Ю, әәджанәв, насн багъриа гисн юмби, хәәрхи, энти... Насн көгшин болч чиги, эврә төрски газртан ирчкхлән, кун гингәд, седкл санамрад, үннән багъси болдж медгнә, — гидг әмгд шууглдан иләнцхәнә. Маньгәдурни хойр эмгн, хөбчирт гидж кесн джолм гериг ишкәгъәр бүрджәнә. Негнъ нүдидән козлурга, хойурн гартан темән утцар нүдлсн темнтә, шурд-шурд гилдәд уйләд сууцхана. Үртә-салта эмгд әди негнъ Әмгеева Байчха, хойрдгчн Букаева Дуукр. Л. ШОРВИН.

ЗУРГТ: Элет балгъснд, дөрвәд бүл бәйх шитовой герин ул келгъи. Барун бийәсн: бригадир Петр Игнатьевич Кузков по-олин дор щит ягъдк тәвдгинь заадж өгчәнә. А. БАЛАКАЕВИН фото.

Кирпичн завод шинрүллгън

Хальмг таньгъчин хот балгъснд цаарандн улм өгхдк кирпич кедг завод берк ик чинртә. Урдн бәйсн, дәннә көдл ик эвдртлә харгъсн завод балгъснә боли цуг таньгъчин өдгә цагин тосхлтин некврн кирпичәр тетгдк чадш уга. Тер учрар ода Элетин кирпичн заводиг ясад шинрүлдж, кирпич болгъдк бешинь ондана, 16 хората, эргүлнәдән кирпич болгъдгар кеддхәнә. Эн завод сардан 300 мингъги кирпич болгъдк гаргъхми.

Кирпич болгългъна цехәс талдан черениц болгъдк, албастр кедг цехмүд эн заводт бас гаргъдх зөвтә.

Заводин көдлмишкә зергү, көдлмишчирин бәйх гермүд бас кеддхәнә, 6 өрк-бүл бәйх гер урдн эвдрсиг хәрү тосхгдк бәәнә, 7 өрк-бүл бәйх, столовая гаргъх гер шишәс бәрдхми.

Балгъснә тосхлгд кирпичн завод ода ямр ик чинртәгъинь медцхәси көдлмишчир чидлән

нөл уга шундк көдлдж йовцхана. Заводни беш келгън көдлдж йовх Филиппов Алексеевн бригадт өдрән кех көдлмишннъ зурагъан 120 процент күргәдк күүцәнә. Эн бригадт көдлдж йовцхәх Шеповалов Иван боли шишәс дасдях Ямана Дордж даалгъврән 125 процент күүцәнән. Лишева Матрәна бригад бас сәнәр көдлджәнә. Эн бригад өдрә даалгъврән 130-140 процент күүцәнә.

Элетин кирпичн завод шинрүллгън болзгън, эн джилни май сарин нег шин күртл күүцәхд кирпич дуту болдж саалтк болджана. Шиатовас хулдк авси 60 мингъги кирпич ода күртә Элетд авч ирдәд уга учрар көдлмиш таслвр гарчана. Завод яедж шинрүлх кергтә тоотинь белддж тетгтөр заводин боли балгъснә партиин, советск организацин эрки төрмүдин негн болджана.

Д. БАДМИН.

Загъсчирин даалгъвр

Алдр Октябрьск социалистическ революцин 40-ч өбн темдгәдк Каспийск района загъснә промышленностин көдлмишчир боли загъсчир 1957-ч джилд социалистическ дөрлдәнд орлж даалгъвр авцхав.

Каспийск МРС-ийн колхозмуд джилә загъснә зураг Алдр Октябрьск социалистическ революцин 40-ч өбнд күүцх, джилни чилгч күртл, зура дее-рән 5.200 центнер загъс бәрх болцхав. Түн дотр колхоз „Каспиец“ — 3.800 центнер, колхоз „Вторая пятилетка“ — 640 центнер, колхоз „Красный моряк“ — 760 центнер.

Каспийск загъснә комбинатин загъс бәрх джилә зу-

рань — 86.500 центнер. Эн зурагъан Советск Конституцин өдр — декабрин 5-д күүцх азалгъвр авб. Джил төгәд 1.000 центнер загъс зурагъасн давулдж бәрх болч. Загъснәс кедг продукция джилә зура декабрин 20-д күүцәдхми. Эн деерән джил дуустл 100 центнер утсн, 500 центнер көргәси, 100 центнер хатасн загъсн продукция болн 200 мингъги банк консерв гаргъх даалгъвр авцхав.

Кесг зун центнер сән чинртә загъс колхозникүл хавра загъс бәрлгън әкленәс ави Прикаспийск загъснә комбинатд өгв. Загъс апилигъна көдлмиш ода өдр ирвәс делврәдхәнә. ӘЛДӘН ЭРДН.

Хургълулх хөбдн ирчкв

Целинн района „Родина“ гидг пертә колхоз гучн хойр мингъгн хөбтә. Цуг торгън нооста, сән тохмта хөд. Тер тоогъас эн джил хургълхн арви дөрвн отар хөд. Эн арви дөрвн отарасн, эрт хургълх гурвн отаринь Хар газрт дорн хургълулхар үлдәв.

Оратдж хургълх арви негн отар хөбднн, энд колхоз деерән хургълулхар авч ирв. Тним холас, хаврин хар балчгт хургълх хөд тууна гидг наадна төр биш. Тер тәлән „Родина“ гидг колхозин ахлач Вдовин, партиин организацин селгәтр Власов боли завхоз Лунев эн кергт ик гидг чинр өгч, чидлән әрвл уга, шундк белдлг кецхән.

Хөбчирин хот-ховц, өлгәдинь ачдк ирх шишлнъ машин илгәв. Зууран усн уга газртн хөд услдж йовх ик-ик цистернитә машинилгәдк, хөбдлән хамдн ус теелгъв.

Чинән тату, энци хөбдт зууран өгч йовхд кергтә хотнн бийсләри авч йовцхав.

Кергтә тоот өвсн, комбинкорм, хотинь эндәс, өмнәксн зөбгәд, зогсх-зогсх газртн бел кев.

Тшгәд адгъл уга, амр-таврн туугъад, арви дөрвн хөнад эндк бәәрндән ирв. Хө туулгънд хөбнә фермин толгъч Черников гардвр болч. Дакад малн эмч болдж көдлгд Драгунов боли веттехник Курнлов хойр эрүл-дорул йовтха гидж хәләвр болдж йовцхав.

Ах хөбчир Санджин Цери, Свиначев Андрей, Боран Анджә боли Пахомов Евгений дөрвн, эн хөд туулданн зууран нег чиги гару уга, сән гидгәр оньган өгч, хөбдлән менд авч ирхән. Кошармуд, хургъд иилгәдк шитме, кергтә хот-хоолнн боли хургъд хәләдк асрдг улснн чарк белддж. Ода деерән, эн джл хургълх арви мингъг шаху хөбнәс, зуунасн зун гашн, зун-арви хургъ, гару угагъәр менд гаргъдк авхар ик гидгәр киндк белдвр кеддхәнә. ЭРНДЖӘНӘ К.

Эрдм-сургуулин төрмүд

Хальмг таньгчн бүрдэн учрар сургууль-эрдмин кергүдтн оньг өггддхәнә.

Хальмг таньгчн эрдм-сургуулин отдел цуг багширн тоолдж, диглдж авчана. Эрдм-сургуулин отдел хальмгуд бәәх газрмудар багширн то илгәтхә гндж бичг бичв. Тер багширәс зу гар күү цуглулад, әднә эрдм-сургууль өбдлүлхнн тблә Элст балгәснд шишлн хойр сара курс гаргәджана. Эн курс июнь сарәс ави эклдж кбдлхн.

Сургуулин шин джиләс авн 1-ч классд хальмг келәр ном заагдхн. 2-7-ч классмудар хальмг кел бас дасхн. Цуг школмудар хальмг кел заахин тбләд багшир белдгдхн. Хальмг багшир белдхн тблә Ставрополск пединститутд 1957-58-ч сургуулин джил хальмг багшир белдхн отделеңи гарчана. Тер отделеңд дали тавн күү авхн. Эклц школин багшир белдхн кергт Черкеск училищд хальмг хойр класс гарчана. Эн училищд хальмг джирн кбвүд-күүкд эклц школин багшир сургууль дасхн. Хальмг кбвүд-күүкд

сургууль дасхнн тблә Ростовск Астраханск, Сталинградск, Ставрополск институтсд орм гаргәдж өгчәнә.

Эн джил хальмг келәр сургуулин дегтрмүд барлгддж гархн. Түрүләд негдгч классн дегтрмүд гарчана. Дарунь наатк классн дегтрмүд гархн.

1957-58-ч джил багширн эрдм-медрлнг өбдлүлгч институт гарчана. Даругәс хальмг келнә, литературиң, тууджин боли экономикаңи научно-песледовательск институт бас гарчана.

Элст балгәснд олн хальмг өрк-бүл иүүдж ирх учрәс авн балгәснд школин гермүд тосгхд ик оньг өггддхәнә. 420 күүкд-кбвүд сурдг нег гер Элст балгәснд бардж дуусджана. Даругәс бас нег школин гер эклдж тосгхн. Эн джил боли ирх джил район болгәнд школ тосгх зура бәәнә.

Элст балгәснд эн джил бичкн күүкд-кбвүдн сад бархн. Шин бүрдн районд 200 бичкн күүкд-кбвүд асрх сад баргдхн. Кех кбдлмш ик. Эн тоотн күүцәх — мана эрки керг.

ОЧРА УТАШ.

15 центнерин ормд 60 центнер

Өдр уттал, хаврин нарч халулад, насн-мбсн хәәлв. Кбк тенгәсн ар захн мбснәс цеврвд.

КПСС-нн Централн Комитетин дуудвар, Алдр Октябрьск

центнер загәс барцхәв.

Түрү-зовлнәгәсн әл уга Каспийск района цуг реюшечн звенос загәс барлгнә кварталин зурагән давулдж күүцәхәв.

Цуггаргәсн сәәнәр, чидлән нбл уга кбдлсн „Каспиец“ — колхозн загәсчнр Карпов, Васильев боли Гончаров. Негдгч кварталн зурагән әдн дөрвн холвандн күүцәхәв. Әдн 15 центнер загәс бархнн ормд 60 центнер сән чинртә загәс Прикаспийск комбинатд орулдж өгцхәв. Наатк загәсчнрн әднәсн үлгүр авад, әднән дахдәцхана.

ЭРДНИЕВ.

Үсн болн үсәр кедг эдл-уш

1957-ч джил Элстин тосна заводг кех, күүцәх ик гндг кергүд бәәнә. Олн-әмтнәс 2000 тонн үс орулдж авхвдн. 380 тонн үс хулддж авхвдн. Хальмг таньгчнн хотл балгәсн Элстин болн өбр шидрәр бәәсн райодмудн олн-әмтнәс тосн, эззгә боли морожи, аль-бис әмтәхн, үсәр кедг эдл-ушиң ик гндгәр ийәгнн өлдж кехн.

Мана заводт кбдлг улс эн джилә зурагән цаглань күүцәхн кергт үснә цехиң улм икдүләд, шин зер-зевәр теткәд, сән болдгар кехн гндж оларн шидвр батлв. Түнлә хамдан эн джил мана тосна заводг шин цехмүд кедлхн. Тер цехмүд икдүлтхә гндж 100 минггн арслн мбнәг гаргәдж өгсн бәәнә.

Эн хамгиг кехд кергтә тоотнн цугнн хуллад авчквдн. Уннн келхд, мана завод эндр өдр збвәр зовлнәгәт бәәнә. Тер июнәд гнхлә, аль-бис эдл-уш кедж гаргәдг зер-зевнн эләд, эвдрәд одсн бәәнә. Болсн бийнн мана завод аль-бис кергтә, нбкцл болх эд-таврән боли мбсн күртлән белдәд авчкв.

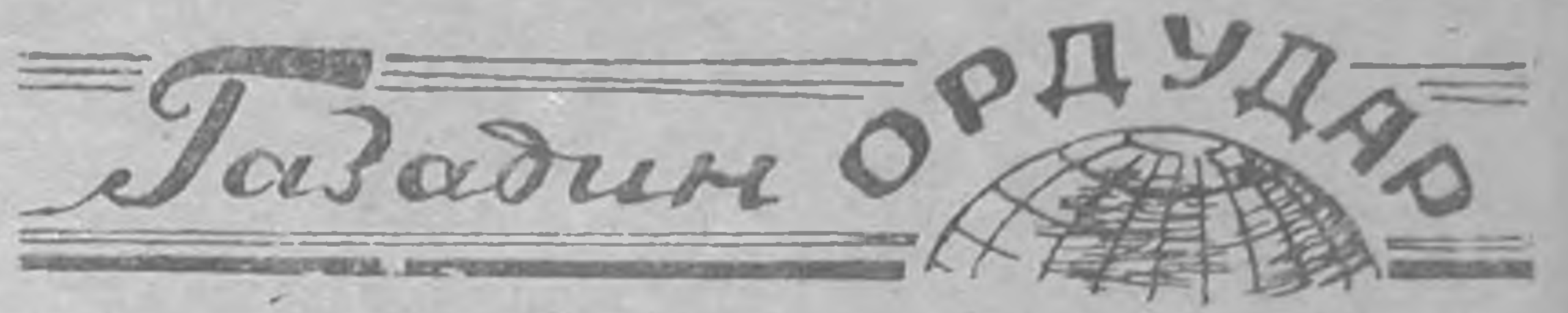
Түүнәс нань Вознесенск, Кбглт, Приюти, Бүслүрт боли Троицк селәдәр үс цуглулдж

авдг гермүд (пунктс) гарсн бәәнә. Тер гермүдн хуучнн ясхд кергтә хамг юминн олад күүцәгәд авчквдн.

Мана тосна завод теткч 11 совхозмуд бәәнә. Тедн саалиң украин иеджәд-хошад фермсинн үсн мана заводг орулдж өгч, өрм-тосннн ийлгүлхн.

ДОЛГИН К.

Элстин тосна заводн директор

Партин генералн секретарь Асанум толгәчтә Япона социалистическ партиң делегациән седклиң ухатаггар Китайск Народн республикд исләж одв. Хойр ори-нутгнн хоорид дипломатическ залгәлда хәрү тогтахиг түргдүлхнн тускар, хулд келгнә тускар, нег-негидән культуриң халхар дбнә нбкд боллгәр збвшәл кехнн тускар боли нань чигн төрмүдәр Китдин гардгч улсла күүндвр делегаци кехнн гндж аэродром деер Асанум келв.

Иордана премьер-министр Набулси Хусейн хаанд эврәннн правительствнн йоснасн бууджахнн тускар эрлгь орулдж өгсн Амманас Франс Пресснн агенствнн корреспондент зәнәгддхәнә. Правительство йоснасн буулгнн хан збвшәрв.

Үүл гаргәлгнн ори-нутгт хамгнн ик кемдәнд күрч өснн медүлгч статистическ то-дигиг Франциң дотр-дундн кергнн министрствн барлдж гаргәв, Кемрлжән 1955-ч джилд күү алсна, хулха кеснә боли нань чигн үүл гаргәлгнә тускар 632 минггн заргь болсн болхла 1956-ч джил эн то 674 минггь күрч өсв. Наснн күүцәд уга багьчуд дунд үүл гаргәлгнә тонь улм олн болв.

США-н представительмүдн палатин член Генри Реусс (Висконсин штатас, демократ) Милуоки балгәснд гарлг „Джорнәл“ гндг газетәс „Конгрешнл рекорд“ гндг конгрессн йосна вестникд иүр статья барлгддж. Государствени секретарь Даллесиг, „иткл уга, әәмшгтә күү“ гндж келәд үүләнн буулгнн газет некддхәнә.

Китайск народн университетин профессормуд боли преподавательмүд Алдр Октябрьск социалистическ революциң 40-ч өбнд нерәддж кесг дегтр гаргәхар белддж бәәцхәнә. Делкән туулжнн кафедриң преподавательмүд „Октябрьск революциң нарт делкән чинрин тускар“ гндг дегтр бичдж бәәцхәнә. „Марксизм-ленинизмн ул кафедриң кбдләчнр „Октябрьск дамшлнн чикәр олзлгнн олн әнәг ори-нутгт революциң өслгнә түлкүрнн болджана“ гндг дегтр белддж

бәәцхәнә. „Октябрьск революциң боли Суньят-сен“ гндг перт дегтр Китайск революциң тууджин кафедриң преподавательмүд бичдж бәәцхәнә.

ООН-на чрезвычайнн зерзевтә чидлин өлмәд орджәс Таба боли Рас эн-Накб райодас Шарм аш-Шейх зонас израильск цергиг гаргәхнн тускар кесн ООН-на чрезвычайнн зерзевтә чидлин командуюциң неквриң израильск командовань күүцәдхәхн-гндж Египетин информациянн управлән зәнәгддхәнә.

Венгерск народн республикин газатин төрин министрств Будапештд бәәх США-н миссийд Венгрид бәәх американск дәәнә атташен помощник капитан Т. Р. Глисон 48 часнн дотр зуур ори-нутгас гарч йовтха гндж зарлсн нот өгв. Капитан Глисон нуувчин үүлдвр келгәд, нег үлү дәәнә объектснн зург цокдәс авад бәәдж.

Бьевр Балгәснд (Франц) национальн культур өргджүлгнн университетмүднн нильчин туск күүндврт нерәдсн ори-нутгт хоорндан кесн күүндвр болв. Эн күүндврт США-н, Франциң, Англиң, СССР-н, Индин, Венгриң, Польшин боли нань чигн ори-нутгудин представительмүд орлцхәв. Олн әнәг ори-нутгудин университетмүднн представительмүд хоорндан хаминггү кбдлгнн эрк биш өргджүлхнн гндж шиндцхәв.

Президент Эйзенхауэринн дуудлгәр канцлер Аденауэр май сарин чилгчәр США орджана гндж ДПА агенств зәнәгддхәнә. США-н правительствнн представительмүдлә, түрүн болдж Эйзенхауэрла боли Даллесла Аденауэр күүндвр кехнн.

Северн Ирландиг Англиң өлмәггәс гаргәддж, терүг Ирландск республиклә (Эйре) негдүлхнн тблә ноолдгнн келдә йовна. Оцкдүр асхн „Ирландская республиканская армия“ гндг нуувчин организациң члед Лондондерри гндг балгәсн шидр хойр электрическ подстанци хәгәлдж хамхлцхәв.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

Үкрмүдин тугьлулгь сән кевәр күцәхн

Цуг колхозмудн боли совхозмуднн үкр тугьлулгнә кбдлмш ик чинртә юмн.

1957-ч джилд колхозмудн боли совхозмуднн малнн фермсәр 12.343 үкр тугьлхнн. Ганцхн Элст балгәснә колхоз мудт эн джл 1.525 үкр тугьлхнн. Тер гарсн тугьлмудиг гару угаггар өсгдж авх керг ик чинртә төр. Чингтә газр боли чингтә агьар нилх тугьлмудт ик му. Кинти салкнд даарчкларн тугьлмуд оошкдан гем авх збвтә. Тер учр деерәс, төрдж гарсн тугьлмудиг хагсу клеткд бардж, цаглань хотннн өгчәх кергтә.

1956-ч джилд үкр тугьлгнә кбдлмшиг килмджтә сәәнәр кедж күүцәнә учр деерәс тугьлмудас нег чигн үкд угаггар, гемтл угаггар өсгсн улс иңр олн. Үлгүрлхд, үр Гончаров Стефан Павлович малнн толгәч болдж кбдлджәх күү, 1956-ч джилд 87 тугьл авч, гер, тугьлмудан нег чигн гару угаггар өсгдж. Эн күү эврәннн чидлән хәәрлл уга, өдр сө уга килмджән өгч, сәәнәр кбдлмшән кедж, зоотехническ зокалмудиг күүцәнә шишн эн болджана.

Үкрмүдиг сәәнәр тугьлулдж авх төрт ямаран юмн кергтәв? Негдвәр болхла, хагсу гер боли малд сән хот кергтә. Хойрдвар болхла, МТФ бол-

гннд үкрмүд тугьлулгнә 15-20 бод мал багтх гермүд кергтә, 15-20-н тугьл багтх клетке белдхн. Эн клеткед гарснас ави тугьлмуд 10-хонг күүцлнн бәрх збвтә. Тугьлмудиг сән, чилгр өдрмүдт клеткеәс гаргәад хәрүлхнн.

Колхозмудн боли совхозмуднн кеелтә үкрмүдиг тугьлхасн 10-15 хонг өмнәснн ийлгәдж авч, талдан хашад бәрх кергтә. Шинькән гарсн тугьлнн цевр кенчрәр цугладж авад, онц, клеткд бәрхнн. Тер клеткднн хагсу соломар девскр кедж белдхнн. Хальмг таньгчнн газрт тугьлмудиг кинти герт чигн бардж, өсгдж, болхнн. Кинти герт өсгсн тугьлмуд иңр сәәнәр, гемшалтг угаггар өснә. Дулахн герт өсгсн тугьл өдр болгнн 550-650 грамм өснә, кинти герт бардж өсгсн тугьлмуд болхла өдр болгнн 800 грамм өснә. Цуг колхозмудн боли совхозмуднн МТФ-р саадг үкрмүднн тугьлмудиг-гарар уселдж асрх кергтә, махна халхар өсгджәх үкрмүднн тугьлмудиг болхла экләнн тәвчк кергтә.

Шинькән тугьлсн үкрин уург нилх тугьлд уулгәхла эмлә әдл болх збвтә. Бичкн тугьлд цаглань уургиг өгхлә гемтл уга, чанггь, сәәнәр өс-

на. Шин гарсн тугьл экиннн кбк кбкдж чигн өгл уга, уург уудж чигн чадл уга бәәдг йовдл харгнә. Тер учрар тугьл экиннн геснәс гарад час болсна хббинн уургиг уулгәадж сургьхнн. Ик бооджннәгү тугьлмудт хойр литр уург уулгәх кергтә, бичкн тугьлмудт болхла нег литр уург уулгәхнн. Экин геснәс гардан 30 килограмм татсн тугьлд өдртән 5-6 литр уург уулгәхнн, үүнәс ик тугьлмудт 7-8 литр уург өдртән уулгәдях кергтә. Тугьлиг гарсн өдрәс ави өдрт дөрв дакдж хот өгчәхнн. Чиннә уга, му тугьлмудт 5-6 дакдж хот өгчәхнн. Гарад гурвн дола хонсн тугьлмудт церд, теермдсн ясна гуйр боли арван гуйр, цагған-гуйрин кевг өгчәхнн.

Тугьлмуднн элкнн туулсн цагт неджәд-хошад өндг, 20 грамм шикр, 8 грамм давс боли 300-400 грамм уснн буслгәад кинтрүлчкәд өдртән хойр дакдж өгчәхнн. Эн деер келгдсн хот-хоолиг 3-5 хонгтан өгхнн. Үүнә хббинн уургас кесн эззгә өгхнн. Малнн тоог улмар өсгхнн кбдлмшиг шунмгә, күүцмджтәггәр кедж, колхозникуднн боли совхозмуднн күүч-кблчнрин бәәдл-джиргннн байн кех кергиг цуг Хальмг танггчнн партиң боли советск органд муд эврәннн гартан авч күүцмүдтәггәр кех збвтә. Зоотехник ЦЕЛЕКОВ ЭРЕНЦЕН.